

1	2	3
Завідувач секції професійного самовизначення	1	Помічник завідувача секції професійного самовизначення
	1-3	Інструктор секції професійного самовизначення
Завідувач секції життєвого самовизначення	1	Помічник завідувача секції життєвого самовизначення
	2-5	Інструктор секції життєвого самовизначення

Під час розподілу посадових обов'язків необхідно враховувати інтереси, бажання і здібності вихованців. У процесі клубної роботи до керівництва можуть залучатися педагоги різного фаху.

Таким чином, у клубі із учнями 8-9 класів здійснюється педагогічна робота пропедевтичного характеру, яка передбачає опанування відповідними знаннями та вміннями. У 10-11 класах формуюча робота передбачає набуття старшокласниками конкретного досвіду вчинків і поведінки у життєвому самовизначенні на професійну діяльність. Залучення учнів до вивчення досвіду професіоналів різних професій та аналізу професійної діяльності, характеристик сучасних професій, літературних персонажів забезпечують значну емоційну насиченість виховної роботи у клубі. Як наслідок, моральна спрямованість поведінки старшокласників спочатку закріплюється за допомогою емоційно-чуттєвих етапів у пам'яті, потім емоційні спогади допомагають вихованцям відтворити суспільно-моральні еталони у реальних життєвих ситуаціях.

Порушена у статті проблема не вичерпує всієї її багатогранності. Подальшого дослідження потребують питання практичної реалізації соціально-педагогічної роботи з професійного самовизначення, особистісного розвитку та реалізації творчого потенціалу учнів по закінченні навчання у загальноосвітній школі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Програма експериментально-досвідної роботи в Херсонському навчально-виховному комплексі – загальноосвітній школі I-III ступенів № 9 Херсонської міської ради. – Херсон, 2006.
2. Пряжников Н.С. Профориентация в школе и колледже: игры, упражнения, опросники (8-11 классы). – М.: ВАКО, 2006. – 288 с.

УДК 37[034:011.32]

Х.В. Кметь

ЗМІСТОВЕ НАПОВНЕННЯ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ У ЗАКЛАДАХ ВІДПОЧИНКУ

У статті висвітлено змістове наповнення ігрової діяльності учнівської молоді у закладах відпочинку. Організуючи ігрову діяльність, педагогу-організатору необхідно враховувати всі педагогічні умови її організації. Соціальна гра – це своєрідна пізнавальна діяльність соціально-культурного характеру, яка дозволяє дитині трансформувати на себе соціальний досвід і вчитися перетворювати світ.

This article shows contents of games activity of pupil in camps. When teacher organizes games activity he have to foresee all pedagogical conditions. Social game is cognitive activity with social-cultural character. This game permits child to transform social experience and to study to change the world.

Актуальність. У дітях – майбутнє кожної держави, перспективи її економічного, соціального і демографічного розвитку. Це не гарні слова, це – правда життя. На даний час

найменш захищеною категорією населення є діти [3]. Саме ігрова діяльність є джерелом гармонійного розвитку, чудовим засобом для організації дозвілля та гарного настрою. Саме через призму ігрової діяльності дитина доторкається до уяви, руху, радості, здоров'я, пізнання. Гра може змінити ставлення дитини до себе й до інших, її психологічне відчуття, способи спілкування в колективі. Вона розкриває здібності, які необхідні в навчанні й іншій серйозній діяльності. Гра є відображенням дитьми оточуючого життя – діяльність людей, їх взаємовідносин, які складаються в дитячій уяві [9].

Ігрова діяльність займає пріоритетне місце у дитячому дозвіллі, адже гра – засіб багатогранний: це і дозвілля, і самостійна діяльність дитини, що сприяє всебічному розвитку і вихованню особистості, задовольняє потреби у спілкуванні й отриманні інформації, забезпечує дитині можливість самовираження, реалізації власного потенціалу, і метод формування та згуртованості колективу, організації різних видів діяльності, фізичного удосконалення дитини [9].

Метою статті є висвітлення змістового наповнення ігрової діяльності учнівської молоді у закладах відпочинку.

Організатору ігрової діяльності необхідне вміння обирати потрібну соціальну гру залежно від обставин та умов проведення. Педагогу-організатору потрібно пам'ятати, що ігрова діяльність базується на основі системного підходу.

Система соціальних ігор повинна відповідати запитам учнівської молоді даної вікової категорії. Потрібно, щоб соціальні ігри були зрозумілими, доступними і цікавими для дітей. Успіх кожної соціальної гри залежить не лише від умілого її вибору, але й від того, як вона проводиться [9].

Рекомендуємо такі **види соціальної ігрової діяльності**: ігри-знайомства, одноразові ігри, ігри-жарти, пізнавальні, інтелектуальні ігри, ігри у приміщенні, ігри при поганій погоді, ігри-масовки, ігри-пісні, ігри-танці, ігри на свіжому повітрі, ігри на пляжі, у воді, ігри у транспорті, рухливі ігри, ігрові програми та ігрові естафети.

Ігри – знайомства. Це соціальні ігри, які створюють сприятливі умови для знайомства дітей між собою та з педагогами-організаторами, вихователями. Дають змогу виявити творчі, інтелектуальні здібності, психологічні особливості кожної дитини, зробити перші кроки у формуванні тимчасового дитячого колективу, закладанні його “фундаменту”, лідер-групи та пасиву, сформувати стиль міжособистісних стосунків, налаштувати дітей на спільну діяльність, творчість, виявити організаторські здібності, оформити органи дитячого самоврядування, створити певний емоційний настрій, романтику, дружню атмосферу [4]. Саме ігри-знайомства дають можливість “побачити” дитину, вивчити її минулий досвід, характер, звички, здібності, рівень дитячих вмінь та навичок, інтереси та захоплення, спроектувати подальший розвиток особистості дитини.

Технологія проведення цих ігор полягає в тому, щоб кожна дитина могла самовиразитися, самоствердитися, пізнати себе та інших, щоб дітям у грі було легко, зручно і комфортно. Приклад гри:

“Листки календаря”

Кожен гравець отримує або витягує листок календаря (наприклад, 1 жовтня/понеділок і т.д.), тоді учасниками гри виконуються наступні завдання: згуртуватися за порами року і познайомити оточуючих з перевагами, особливостями даної пори року у довільній формі за допомогою віршів, пісень, танців; згуртуватися за місяцями і прорекламувати свій місяць, усі слова в рекламі повинні починатися з першої букви місяця; згуртуватися за днями тижня, виконати завдання – нагадати пісню про свій день тижня або придумати один куплет; сформувати команду з днів тижня (одна – понеділки, друга – вівторки і т.д.) та виконати певні завдання; згуртуватися за числами (парні і непарні) [7].

Ігри на свіжому повітрі. Можна провести такий умовний поділ: рухливі ігри на відкритих майданчиках, ігри на пляжі, ігри у воді.

Проведення соціальних ігор на свіжому повітрі підсилює їх ефективність, сприяє загартуванню організму. Особливістю є те, що вони завжди вимагають від гравців рухових

зусиль, спрямованих на досягнення умовної мети, обговореної в правилах, носять змагальний, творчий колективний характер.

Для рухливих ігор характерні активність і самостійність гравців, колективність дій і безперервна зміна умов діяльності, розвивають в дітей чимало корисних якостей, сприяють вихованню дисципліни, волі, наполегливості в подоланні труднощів, привчають бути чесними і справедливими, злагоджено діяти в команді, допомагати один одному [6].

Для кожної вікової групи є свої особливості вибору й методики проведення соціальної гри. Вибір її визначається конкретними завданнями та умовами її проведення. Для дітей молодшого шкільного віку до вподоби рухливі ігри нетривалі за часом, з нескладним змістом, з чіткими правилами. Більшість соціальних ігор має конкретне ігрове завдання: “наздожени”, “піймай”, “знайди”, “займи вільне місце” тощо і педагогу-організатору потрібно саме цим зацікавити дітей. Дітям цікавий сам процес дій, миттєві зміни ігрових ситуацій, їм доводиться самостійно знаходити вихід з непередбачених ситуацій, окреслювати мету, встановлювати взаємодію з товаришами, проявляти спритність, витривалість, силу. Приклад гри:

“А-рам-шим-шим”

Гравці стоять в колі, ведучий – в центрі кола з закритими очима та витягнутою вперед рукою. Діти ідуть по колу, повторюючи слова:

А-рам-шим-шим, а-рам-шим-шим, арамія-мусія, Покажи, де є я.

На останні слова коло зупиняється, і гравці дивляться, на кого вказує рука ведучого. Він виходить в коло і стає спина до спини з ведучим. Усі хором промовляють: “Раз, два, три”. На рахунок “три”, вони одночасно повертають голови. Якщо повернули голови в одну сторону, то виконують якесь завдання дітей (співають, танцюють тощо). Якщо в різні – потискають руки один одному, міняються місцями і починають гру з початку [7].

Соціальні ігри на воді використовуються як засіб розвитку тих чи інших фізичних якостей і рухових навиків, вивчення або удосконалення окремих елементів техніки та способів плавання, переключення з одного виду фізичних навантажень на інші, емоційного відпочинку тощо. Потрібно брати до уваги вік і підготовленість гравців, умови проведення гри (басейн, водойма тощо). При відносно низькій температурі ігри повинні бути не довготривалі і з великою кількістю гравців.

Педагог-організатор повинен неупинно слідкувати за гравцями, виконанням ними правил гри та техніки безпеки. Пояснення правил гри, поділ на команди, контроль за тим, як діти зрозуміли отримане завдання, демонстрація вправ повинні попередньо проводитись тільки на суші. Приклад гри:

“Сплячий пірат”

Діти діляться на дві команди, обираються капітани, які стають “сплячими піратами”. Їм зав’язують очі, а перед їхніми ногами розташовують “скарб” (кубики, дрібні предмети, коробочки з-під сірників тощо), який капітани повинні зберігати як можна довше. Гравці протилежної команди стають широким колом навколо “сплячого пірата”. За сигналом ведучого гравці намагаються дістати “скарби”. Спійманий “піратом” гравець повертається на вихідну позицію. Кожен гравець може зробити 3 спроби (за одну спробу можна взяти тільки один “скарб”). Перемагає команда, у якій гравці виявили більше винахідливості і краще справилися з завданням [7].

Ігри при поганій погоді. Існує цілий комплекс ігор, який використовується педагогом-організатором для ігрової діяльності з дітьми в приміщенні, при зміні погодних умов, заповнення пауз у режимних моментах, чергуванні фізичних навантажень і спокою, перед початком масових заходів тощо. Це переважно малорухливі ігри. Ці ігри зібрані, об’єднані та умовно названі “Ігри при поганій погоді”, але це зовсім не означає, що їх не використовують для організації ігрової діяльності під час перебування дітей на свіжому повітрі. Методика проведення цих ігор відповідає всім загальним вимогам і технології більшості відомих ігор.

У процесі ігор у дітей виробляється звичка зосереджуватись, мислити самостійно, розвивається увага, фантазія, прагнення до пізнання навколишнього світу, вони вчаться

орієнтуватися у незвичайних ситуаціях. Завдання педагога-організатора включити у гру навіть найпасивніших дітей, захопити їх грою, бажанням не підвести товаришів, непомітно долаючи внутрішні комплекси, психологічні бар'єри. Серед різноманітних дитячих ігор особливе місце займають **пізнавальні ігри**, призначення яких – сприяти розширенню, поглибленню знань, розвитку пізнавальної активності, формувати світогляд. Приклад гри:

“Детектив навпаки”

Один із гравців розповідає кінець будь-якої незвичайної історії з лаконічним і гострим сюжетом і інтригуючим закінченням (власної чи прочитаної, побаченої: детектив, екшн, драма, комедія тощо). Завдання учасників гри в тому, щоб з'ясувати, що ж такого жахливого відбулося у цій історії? Вони можуть давати питання оповідачеві, але тільки такі, на які можна відповісти однозначно: “так” або “ні”. Також він може говорити: “Не має значення”, якщо запитання зовсім не стосується сюжету історії [7].

Одноразові ігри-жарту. Ці соціальні ігри сприяють емоційному сплеску, мають виражений розважальний характер, оскільки процес і простір соціальної гри обов'язково припускає виникнення комічних ситуацій, жартів. Одноразові соціальні ігри – один із прийомів подолання пасивності дітей, залучення їх до активної діяльності колективу.

Важливо чітко пояснити правила гри, адже від найменших нюансів залежатиме результат гри. Ефективніше і зрозуміліше буде, якщо одночасно пояснювати і демонструвати, створюючи образну уяву про гру. Якщо під час гри правила не виконуються, гру потрібно призупинити, зробити веселий коментар і вказати на помилки. Приклад гри:

“Телепат”

Гра може мати безліч варіантів, головне зрозуміти основні принципи її проведення. Пропонуємо вгадувати улюблені страви наших учасників.

З кімнати виходить декілька бажуючих. З присутніми в кімнаті дітьми ведучий домовляється про “умовну” страву, наприклад, морозиво, після якої ведучий називатиме улюблену страву запрошеного гравця. Запрошується перший гравець, якому повідомляється, що ведучий справжній телепат чи гіпнотизер і він може налаштувати всю аудиторію на свій лад. Для цього йому на вухо або так, щоб ніхто більше не почув, гравець називає свою улюблену страву (наприклад, борщ), а всі присутні це без проблем відгадають. Ведучий починає перелічувати страви, діти хором відповідають: “Ні”. Він називає “умовну страву” і це означає, що наступна страву і є улюблена страву гравця. Гравець не може у це повірити і захоче перевірити ще раз, назвавши іншу свою улюблену страву, але усе відбудеться знову. Перед тим, як викликати наступного гравця, потрібно зізнатися попередньому і сказати йому “умовну страву”, щоб він продовжував гру вже з усіма [7].

Масові ігри. Умовно даний вид соціальної гри можна поділити на: соціальні ігри з залом та ігри-масовки, ігри-пісні, ігри-танці, ігри в автобусі.

Програма ігор з залом може бути організована так, щоб залучити кожного з моменту їхнього приходу. Тому, доки збираються учасники заходу, варто організувати веселі конкурси, змагання, атракціони, лотереї.

В організації та проведенні масових ігор важливою є методика пояснення правил гри. Не потрібно починати гру з її назви чи переказування змісту, бо це істотно зменшує інтерес до неї дітей. Бажано починати пояснення правил зі вступу, що повинен бути логічно пов'язаний з тематикою свята, заходу чи ігрової ситуації. Найкращим варіантом є пояснення правил гри безпосередньо за ходом гри та організації учасників і уболівальників. Технологія пояснення гри повинна відповідати ряду вимог: зрозумілість і чіткість у викладі правил гри; емоційна виразність і достатня гучність незалежно від кількості учасників гри; воно повинно бути максимально показовим. У поясненні залежно від гри бере участь або педагог-організатор, або він і діти (організатор пояснює завдання, а діти показують, що потрібно робити) [2].

Важливо правильно регулювати темп гри, не допускаючи пауз, проводити гру у гарному піднесеному настрої, з усмішкою та запалом. Тривалість масових ігор залежить від інтересу і зацікавленості аудиторії. Приклад гри:

“Наше коло, мов сім’я”

Наше коло, мов сім’я (показуємо на зал):

Друзі – ми, і ти, і я, (показуємо),

Посміхнись сусіду справа, посміхнись сусіду зліва.

Ми – одна сім’я (співаємо разом).

Далі пісня повторюється з іншими варіантами дій: **підморгни, ущипни, налякай, обійми, розсміши, руку дай, пошкодуй, поцілуй** [7].

Ігри-масовки – рухливі ігри, пов’язані з пересуванням, перебудовою гравців під музику, в яких діти танцюють і співають. Ці соціальні ігри вчать дітей вправно володіти словом, дотримуватися етичних норм поведінки, пробуджують мистецький хист до рідного слова, народної пісні, різноманітних видів танців, театрального мистецтва, культури. Ціла низка ігор-масовок нагадує своєрідне театралізоване дійство, в якому відсутні глядачі, оскільки кожен учасник має певне завдання, виконує свою роль. Ці ігри можна проводити у холі, на вулиці, під час дискотек і розважальних програм. Найчастіше такі ігри організовують під час святкувань різноманітних знаменних дат, ними можна починати або закінчувати великі масові заходи. Приклад гри:

“Запитаєш – відповім”

Діти діляться на дві команди. Одна команда дає запитання піснею, завдання другої команди: відповісти на запитання іншою піснею. “Чому я не сокіл, чому не літаю?” – “Молодша сестра, бодай не зросла, сидельце сховала” [7].

Висновок. Отже, аналіз досліджень науковців та власний доробок дає зробити висновок про те, що важливою умовою підвищення ефективності організації ігрової діяльності є формування такої системи педагогічних умов, яка б забезпечувала оптимальне застосування її в організації ігрової діяльності. Соціальна гра – це своєрідна пізнавальна діяльність соціально-культурного характеру, яка дозволяє дитині трансформувати на себе соціальний досвід і навчатися перетворювати світ. Організуючи ігрову діяльність, педагогу-організатору необхідно враховувати всі педагогічні умови її організації. Універсальність, всеосяжність соціальної гри сприяє гармонійному розвитку дитини. Соціальна гра є доступною для дітей формою соціального життя, природним способом орієнтації у моральних стосунках і засвоєнні норм поведінки.

Порушена проблема є надзвичайно важливою, а змістове наповнення ігрової діяльності учнівської молоді у закладах відпочинку потребує подальшого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аникеева Н.П. Воспитание игрой: Книга для учителя. – Новосибирск, 1994. – 144 с.
2. Грицак В. Б. Дитина щаслива в грі: Навч.-метод. посібник / В. Б. Грицак, Л. К. Мотрич. – К.: Науковий світ, 2003. – 70 с.
3. Державна національна програма “Діти України” // Дошкільне виховання. – 1996. – №6. – С. 4-7.
4. Діти і літо: Організаторам літнього відпочинку дітей /Упоряд. Н.В. Любченко, О.Б.Хомич. – К.: Плянди, 2005. – 120 с.
5. Макаренко А.С. Педагогические сочинения: В 8 т. – М.: Педагогика, 1984. – Т. 8. – 452 с.
6. Махов В.А. Теорія і методика навчання рухливих і спортивних ігор: Навчально-методичний посібник. – К.: ІЗМН, 1996. – 160 с.
7. У світі дитячої гри: (На допомогу організатору дитячого дозвілля): За заг. редакцією Н.Олійник, Т.Майданюк, Х.Кметь. – Тернопіль: Збруч, 2006. – 136 с.
8. Сухомлинський В.О. Избранные педагогические сочинения: В 3-х т. – М.: Педагогика, 1979. – Т.1. – 560 с.
9. Шмаков С.А. Каникулы. Прикладная энциклопедия. – М.: Новая школа, 1997. – 128 с.